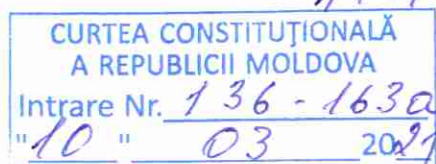

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Curtea Constituțională a Republicii Moldova,
mun. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu, 28,

SUPLIMENT

la Sesizarea nr.163a din 28 octombrie 2020

Onorată Curte,

Prin sesizarea nr.163a din 28 octombrie 2020, am contestat la Curtea Constituțională prevederile pct.1 al art.I din Legea nr.193/2019 pentru modificarea unor acte legislative referitoare la modificarea art.3 alin.(3) din Legea nr.947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii în partea ce ține de procedura de selectare de către Parlament a profesorilor de drept titulari, precum și Hotărârea Parlamentului nr.53/2020 privind numirea unor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii.

În susținerea neconstituționalității prevederilor și actelor contestate, am menționat că acestea înfrâng dispozițiile art.6 din Legea Supremă și, totodată, prin încălcarea procedurii de adoptare, a fost nesocotit principiul statului de drept consacrat la art.1 alin.(3) din Constituție.

La 28 ianuarie a.c., am extins obiectul Sesizării nr.163a din 28 octombrie 2020, precum și am completat-o cu noi critici de neconstituționalitate.

Suplimentar la acestea, consider necesar de a veni cu noi raționamente care ar justifica ingerința admisă de Parlament în reglementarea organizării Consiliului

Superior al Magistraturii prin coroborarea jurisprudenței Curții Constituționale cu principiile constituționale aplicabile în privința puterii judecătorești și în raporturile cu această putere. De asemenea, consider necesar de a scoate în evidență atingerea adusă garanțiilor constituționale de acces la justiție ca consecință a exercitării defectuoase de către Parlament a atribuțiilor de legiferare contrar garanțiilor constituționale a independenței puterii judecătorești.

Reținând importanța valorilor constituționale în apărarea cărora acționăm, solicităm Înaltei Curți examinarea cu prioritate a sesizării formulate și aprecierea constituționalității statutului CSM redefinit în urma intervențiilor politice contrare standardelor constituționale de independență a puterii judecătorești și a modelelor internaționale de organizare a puterii judecătorești, modele în care inadmisibilitatea politizării organului de autoadministrare judecătorească este o condiție esențială pentru menținerea aparențelor de independență a justiției. Or, prezenta sesizare are drept scop restabilirea ordinii constituționale prin depolitizarea CSM realizată cu ocazia unei intervenții legislative defectuoase și în interes politic, criticată de comunitatea internațională, inclusiv Comisia de la Veneția.

EXPUNEREA ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL SESIZĂRII

A) Statutul constituțional al CSM

Statutul constituțional al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) este definit de Capitolul IX, Secțiunea 2-a, art. 122-123 din Constituție, dar și în jurisprudența Curții Constituționale.

Precum se cunoaște, interpretarea dată dispozițiilor constituționale comportă un caracter oficial și obligatoriu pentru toate subiectele raporturilor juridice. Hotărârea Curții **prin care se interpretează un text constituțional este asimilată Constituției** și este obligatorie, inclusiv considerentele sale, pentru toate autoritățile Republicii Moldova, Parlamentul nefiind o excepție. **Aceasta se aplică direct, fără nici o altă condiție de formă** [*a se vedea HCC nr. 33 din 10 octombrie 2013, § 47; HCC nr. 2 din 20 ianuarie 2015, § 143; DCC nr. 4 din 26 februarie 2016, § 13; DCC nr. 51 din 6 iunie 2017, § 26*]. Respectarea hotărârilor Curții Constituționale este o condiție

necesară și esențială pentru buna funcționare a autorităților publice și pentru afirmarea **statului de drept** [*a se vedea HCC nr. 33 din 10 octombrie 2013, § 52; HCC nr. 26 din 11 noiembrie 2014, § 72*].

Aplicând principiile constituționale învederate mai sus, este necesar de a defini statutul CSM atât potrivit reglementărilor expres prevăzute în textul Constituției, cât și prin prisma jurisprudenței Curții prin care acestea au fost dezvoltate, dar și statutul constituțional al CSM în calitate de organ de autoadministrare judecătorească și de garant al independenței puterii judecătorești.

În jurisprudența sa, cu referire la definirea statutului puterii judecătorești în arhitectura constituțională de organizare a exercitării puterii în stat, Curtea a menționat că „dispozițiile art. 114 și art. 116 alin. (1) din Constituție stabilesc principiul independenței judecătorilor, principiul în afara căruia nu se poate vorbi de o **autentică activitate de înfăptuire a justiției**”. Iar independența judecătorului presupune, în primul rând, raporturile acestuia cu celelalte autorități publice.

Astfel, rezultă că judecătorii nu se află și nu trebuie să se afle în raporturi de subordonare față de alte autorități publice, indiferent care ar fi acestea și indiferent de poziția ierarhică a acestor autorități în stat.

Expresia cea mai consecventă a independenței judecătorești o constituie dispozițiile art. 123 din Constituție, care stabilesc în mod expres că asigurarea numirii în funcție, deplasărilor, promovărilor și a măsurilor disciplinare față de judecători poate fi dispusă numai de Consiliul Superior al Magistraturii - autoritate de autoadministrare judecătorească, care este **garantul independenței judecătorești** – Hotărârea nr.10/1997.

După cum rezultă din jurisprudența Curții pe care o evocăm cu titlu de reglementări constituționale, independența puterii judecătorești ține de esența constituțională a acestei puteri, constituind *inter alia* și o condiție *sine qua non* de exercitare a atribuțiilor judiciare impusă de art. 6 §1 din CEDO, cu aplicabilitate directă în dreptul intern prin prisma art. 4 din Constituție, astfel încât CSM-ului îi revine calitatea de garant al independenței judecătorești.

În această calitate – garant constituțional al independenței puterii judecătorești în cadrul mecanismului constituțional de exercitare a puterii de stat în conformitate

cu principiul separației și colaborării puterilor –, pentru a-și exercita misiunea constituțională, CSM trebuie să corespundă exigențelor constituționale de independență a justiției.

Independența justiției, la rândul său, presupune, în primul rând, că în raporturile acestei puteri cu celelalte autorități nu este admisă niciun fel de subordonare, or aceasta este o condiție esențială a independenței judecătorești aplicabilă *ipso jure* și în privința CSM în calitate sa de **garant constituțional al independenței puterii judecătorești**. Altfel spus, CSM, în calitate sa de instituție constituțională de autoadministrare judecătorească și garant al independenței judecătorești, trebuie să corespundă exigențelor constituționale de independență pentru a apărea în calitate de instituție constituțională capabilă de a-și realiza misiunea constituțională de garant al independenței puterii judecătorești. Or, un CSM lipsit de independență instituțională în raport cu celelalte puteri de principiu nu-și poate realiza misiunea constituțională.

Parlamentul Republicii Moldova, cu ocazia operării modificărilor la Legea de funcționare a CSM-ului, prin adoptarea Legii nr. 193/2019, era obligat de a respecta limitele constituționale de colaborare între puteri, asigurarea independenței atât în aparență, cât și în esență, acestea constituind o obligație constituțională a forului legislativ.

În hotărârea nr. 9/2003, Curtea, la §4, a indicat că „*în mecanismul statal de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un factor de primă importanță constituie buna funcționare a autorității judecătorești, astfel încât să se asigure oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime (art.20 alin.(1) din Constituție).*”

Însă protecția judiciară efectivă și completă se poate realiza doar în condițiile unei **adevărata independențe a autorității judecătorești**, în special a judecătorilor. Acest fapt impune **asigurarea autonomiei și independenței puterii judecătorești, reglementarea constituțională a limitelor și principiilor activității sale**. Puterea judecătorească independentă și imparțială constituie un element fundamental și indispensabil al statului de drept, iar în cadrul mecanismului constituțional de asigurare a statutului constituțional al puterii judecătorești „*Consiliul Superior al*

Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, care exercită autoadministrarea judecătorească și este garantul independenței autorității judecătorești". Or, independența CSM ține de esența constituțională a CSM, fapt indicat în mod expres de Curtea Constituțională în jurisprudența sa constantă în partea ce ține de definirea statutului constituțional al puterii judecătorești.

Legea Supremă determină principiile constituirii sistemului judecătoresc și subiecții care participă la acest proces, prin urmare intervenția legislativă realizată de către Parlament prin Legea nr. 193/2019 cu privire la modificarea Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și a Hotărârii Parlamentului nr. 53/2020 privind numirea unor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii urma a fi realizată în conformitate cu principiile constituționale de colaborare dintre puterea legislativă și puterea judecătorească, precum și cu standardele constituționale de organizare și funcționare a puterii judecătorești.

În hotărârea nr. 10/97, Curtea a statuat că *„independența judecătorului presupune, în primul rând, raporturile acestuia cu celelalte autorități publice. De aici rezultă că judecătorii nu se află și nu trebuie să se afle în raporturi de subordonare față de alte autorități publice, indiferent care ar fi acestea și indiferent de poziția ierarhică a acestor autorități în stat*". Astfel, constituționalitatea reglementărilor instituite prin legea contestată și colaborarea puterii legislative cu puterea judecătorească realizată prin Hotărârea Parlamentului nr. 53/2020 privind numirea unor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii trebuie să fie conformă principiilor constituționale de colaborare a autorităților în raport cu puterea judecătorească, și, implicit, exigențelor impuse de art. 6 din Constituție în calitate de condiție *sine qua non* a asigurării calității constituționale a actului de justiție în sensul definit la art. 116, art. 123 din Constituție, a drepturilor fundamentale garantate la art.4, art.16 alin. (1) și art.20 din Constituție, precum și a caracteristicilor constituționale ale statului de drept stabilite la art. 1 alin. (3) din Constituție.

Standardul constituțional de admisibilitate a colaborării puterii judecătorești cu puterea legislativă în domeniul autoadministrării puterii judecătorești și garantarea independenței puterii judecătorești este în sensul neacceptării subordonării puterii

judecătorești în raport cu alte autorități, precum și *asigurarea aparențelor de independență a puterii judecătorești* – în speță a CSM – în activitatea căruia s-a realizat o ingerință legislativă cu ocazia instituirii unor noi reglementări în contextul suplinirii membrilor CSM desemnați de către Parlament.

Potrivit standardului constituțional de independență a puterii judecătorești, definit *stricto sensu* prin prisma exigențelor de independență impuse de CtEDO în sensul art. 6§1 din CEDO, aplicabile direct în calitate de izvor de drept constituțional în baza prevederilor art. 4 din Constituție, raporturile constituționale de colaborare cu puterea judecătorească trebuie să satisfacă aparențele de independență a justiției atât sub aspectul mecanismului constituțional de colaborare, cât și al finalității colaborării.

B) Aspecte de neconstituționalitate

Aplicarea principiului separării și colaborării puterilor în stat (art. 6 din Constituție) în sensul neadmiterii subordonării puterii judecătorești, precum și respectarea exigențelor conceptului constituțional de colaborare a puterilor definite de curte în jurisprudența sa [potrivit căruia *asigurarea echilibrului puterilor și o independență relativă a acestora, un sistem de frâne, balanțe și contrabalantă, care ar influența reciproc autoritățile, nepermițându-le depășirea limitelor stabilite în Constituție în exercitarea atribuțiilor*¹] sunt criteriile de evaluare a constituționalității intervenției legislative în activitatea CSM.

Opinăm că intervenția legislativă contestată prin sesizarea de neconstituționalitate nu corespunde exigențelor și limitelor constituționale de colaborare a legislativului în raport cu puterea judecătorească așa cum au fost definite în jurisprudența Înaltei Curți, precum și a regulilor constituționale de evaluare a independenței puterii judecătorești în raport cu intervenția legislativă supusă controlului de constituționalitate.

De aceea, solicităm Înaltei Curți să verifice dacă, cu ocazia introducerii unor modificări la Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și desemnarea de către Parlament a unor noi membri în componența CSM, au fost respectate principiile

¹ Hotărârea Curții Constituționale nr.3/2012, §32

și mecanismul constituțional de colaborare a Parlamentului în raport cu puterea judecătorească sub următoarele aspecte:

- respectarea aparențelor de independență a CSM în calitate sa de organ de autoadministrare judecătorească și de garant al independenței puterii judecătorești;

- dacă modificarea modului de organizare a CSM corespunde exigenței constituționale de neadmitere a subordonării puterii judecătorești în raport cu alte autorități, inclusiv sub aspectul aparențelor;

- dacă a fost respectată exigența constituțională privind asigurarea unui echilibru constituțional al puterilor determinat de specificul statutului constituțional al puterii judecătorești, statut potrivit căruia independența puterii judecătorești este esențială exercitării misiunii constituționale, precum și a mecanismului constituțional privind neadmiterea depășirii limitelor constituționale a colaborării cu puterea judecătorească, având drept scop asigurarea independenței relative a puterii judecătorești: (sistem de frâne, balanțe și contrabalante) cu ocazia majorării numărului de membri CSM desemnați de către Parlament în componența CSM;

- dacă modul de desemnare de către legislativ a membrilor CSM din rândul profesorilor titulari corespunde standardelor constituționale de independență și autoadministrare a puterii judecătorești, inclusiv sub aspectul aparențelor în calitate de condiție *sine qua non* a încrederii în justiție și neadmiterea politizării CSM.

Analizând componența CSM în raport cu modul de funcționare reglementat prin legea supusă controlului de constituționalitate, se constată că componența CSM a fost majorată de la 12 membri la 15 membri, dintre care 7 membri sunt aleși din rândul judecătorilor în cadrul adunării generale a judecătorilor, 5 membri sunt desemnați de către Parlament din rândul profesorilor titulari de drept și 3 membri de drept – Procurorul General, Ministrul Justiției și Președintele Curții Supreme de Justiție.

Potrivit prevederilor art. 24 din Legea cu privire la CSM, Consiliul Superior al Magistraturii adoptă hotărâri cu votul majorității membrilor săi. Majoritatea din numărul total de voturi a unui CSM compus din 15 membri sunt 8 voturi.

Astfel, componența CSM sub aspectul independenței instituționale și al dreptului constituțional de autoadministrare judecătorească nu mai corespunde exigenței constituționale de independență instituțională și nu deține calitatea de organ

de autoadministrare judecătorească. Și asta deoarece, *de jure*, procesul decizional de administrare judecătorească este subordonat puterii politice, întrucât puterea judecătorească este privată de independența instituțională în raport cu Parlamentul așa cum aceasta este impusă de Constituție în calitate de condiție *sine qua non* a realizării misiunii constituționale de „*înfăptuire a justiției*” și, implicit, de protector al drepturilor și libertăților fundamentale.

De menționat că modul de selectare și desemnare a membrilor non-judecători ai CSM direct de către Parlament nu asigură aparențele de independență a acestora și de „neutralitate politică”. În acest sens, necesită a fi reținut faptul că, potrivit prevederilor constituționale precizate și dezvoltate de Curte în jurisprudența sa, CSM, în calitate de organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, care exercită autoadministrarea judecătorească și este garantul independenței autorității judecătorești, în baza atribuțiilor constituționale, exercită două funcții ce derivă din necesitatea protejării independenței judecătorilor: ***funcția de a asigura numirea judecătorilor și funcția de a veghea la respectarea principiului inamovibilității judecătorilor***².

În cadrul procesului de exercitare a atribuțiilor constituționale de către CSM potrivit art. 123 alin. (1) din Constituție, modul de organizare și funcționare a CSM instituit de legislativ contravine exigențelor constituționale de independență și de autonomie instituțională. Or, procesul decizional, reglementat la art. 24 din Legea cu privire la CSM cu modificările operate prin legea contestată, subordonează decizia membrilor CSM aleși din rândul judecătorilor discreției membrilor CSM desemnați de către Parlament - 5 profesori titulari -, astfel încât CSM nu mai apare în arhitectura constituțională în calitate de instituție independentă conformă standardelor de independență judiciară definite atât de Curte, cât și de CtEDO.

Ca urmare, administrarea puterii judecătorești și garantarea independenței constituționale a puterii judecătorești se realizează conform altor principii decât cele instituite de Constituție și precizate de Curtea Constituțională, și anume prin compromis dintre corpul judecătoresc, căruia Constituția îi recunoaște dreptul la

² Hotărârea Curții Constituționale nr.9/2003

autoadministrare și îi impune respectarea exigențelor de independență în calitate de condiții *sine qua non* a exercitării atribuțiilor constituționale, și membrii desemnați de Parlament conform principiului majorității susținerii politice acordate de Parlament. Or, procedura de desemnare a membrilor CSM de către Parlament nu furnizează suficiente garanții de independență a membrilor CSM desemnați, precum și nu livrează un mecanism constituțional ce ar permite excluderea abuzurilor din partea Parlamentului prin încălcarea independenței constituționale a puterii judecătorești.

C) Reglementări constituționale aplicabile

În lipsa unor reglementări constituționale înserate în textul Constituției privind instituirea unor reguli constituționale speciale derogatorii de la principiul separării puterilor în stat și limitele constituționale de admisibilitate a colaborării legislativului cu autoritatea judecătorească în domeniul administrării judecătorești și garantarea independenței puterii judecătorești, standardul constituțional de admisibilitate a colaborării constituționale este neafectarea aparențelor de independență a puterii judecătorești și inducerea suspiciunilor în acest sens, inclusiv în privința politizării CSM.

De asemenea, în lipsa unor reglementări constituționale speciale de organizare și funcționare a CSM, independența CSM în calitate de garant al independenței puterii judecătorești și autonomiei funcționale urmează a fi evaluată conform exigențelor de independență judiciară impuse de reglementările constituționale în calitate de garanții constituționale ale unui proces echitabil în sensul art. 20 din Constituție, aplicat în coroborare cu prevederile art. 4 din Constituție și art. 6 §1 din CEDO.

Criteriile de evaluare a limitelor constituționale de admisibilitate a colaborării legislativului cu autoritatea judecătorească în domeniul administrării justiției cu titlu de condiție *sine qua non* a îndeplinirii misiunii constituționale de către puterea judecătorească sunt desprinse din jurisprudența Curții potrivit căreia „**un principiu indispensabil al principiului accesului liber la justiție este principiul existenței unor instanțe independente și imparțiale**”³. Astfel, „*accesul liber la justiție, în*

³ Hotărârea Curții Constituționale nr.14/2012 §53

calitate de garanție constituțională fundamentală, constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină”, urmând a fi înțeles ”[...] ca un drept de acces concret și efectiv la instanță de plină jurisdicție⁴, astfel încât desființarea de către legislativ a garanțiilor constituționale de independență a puterii judecătorești în cadrul unui exercițiu legislativ de reglementare a organizării CSM cu depășirea limitelor constituționale de colaborare cu autoritatea judecătorească reprezintă în esență un act anticonstituțional de desființare arbitrară a dreptului de acces la justiție în sensul garantat de Constituție și, implicit, o atentare la „statul de drept”. Or, „principiul accesului liber la justiție, în sensul garantat de Constituție, urmează a fi privit nu doar ca o garanție fundamentală pentru exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților persoanei, ci și ca o normă imperativă chemată să dea sens noțiunii de „stat de drept”⁵.

În justificarea standardului constituțional de independență a CSM, impus în calitate de condiție pentru realizarea atribuțiilor constituționale exclusive reglementate la art. 123 alin. (1) din Constituție, invocăm jurisprudența CtEDO, și anume cauza *Oleksandr Volkov v. Ucraina*, §109, potrivit căreia necesitatea unei participări *substanțiale* a judecătorilor în compunerea forurilor decizionale este recunoscută de Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor, constituind, *inter alia*, pentru CtEDO un criteriu de evaluare a independenței CSM.

În hotărârea sa nr. 9/2003, Curtea, la §5, a statuat că „măsurile de asigurare eficientă a garanțiilor de competență, independență și imparțialitate ale judecătorilor sunt stipulate și în Carta Europeană cu privire la Statutul Judecătorului - un instrument destinat tuturor statelor europene, adoptat în cadrul celei de-a doua reuniuni multilaterale cu privire la statutul judecătorilor din Europa, organizată de Consiliul Europei la 8-10 iulie 1998 la Strasbourg. Potrivit Curții, Carta Europeană cu privire la Statutul Judecătorilor nu are un statut formal, ea codifică un șir de obiective și principii care sunt consacrate în alte acte juridice internaționale, cum ar fi Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care au forță juridică obligatorie. Unul

⁴ Hotărârea Curții Constituționale nr.10/2016 §43

⁵ Hotărârea Curții Constituționale nr.10/2016 §43

din principiile generale ale Cartei (pct.1.3.) stipulează că pentru orice decizie referitoare la selectarea, încadrarea, desemnarea, exercitarea profesiei sau încetarea funcțiilor unui judecător statutul prevede intervenția unei instanțe independente față de puterea executivă și legislativă. Conform punctului 3.1. al Cartei, decizia de desemnare în funcția de judecător a candidaților selectați și decizia de repartizare într-o anumită instanță judecătorească sunt luate de către instanța independentă menționată în punctul 1.3. sau în baza propunerii, recomandării, avizului sau cu acordul acestei instanțe.

În Republica Moldova, instanța care realizează dispozițiile stipulate în pct.1.3. și pct.3.1. ale Cartei este Consiliul Superior al Magistraturii.

Reținând că, potrivit CtEDO⁶, maniera în care sunt desemnați membrii unei autorități cu rol de instanță disciplinară este determinantă dat fiind importanța reducerii influenței politice asupra compunerii CSM și a necesității de a asigura un nivel adecvat al independenței justiției, componența CSM în cumul cu modul de desemnare a membrilor CSM de către Parlament, dar și modul de reglementare a procesului decizional în domeniul exercitării atribuțiilor constituționale exclusive, scoate în evidență o *subordonare politică inadmisibilă a CSM*.

În speță, **procedura de desemnare a membrilor CSM din rândul non-judecătorilor exclusiv de către Parlament (5 membri), care se bucură de susținerea politică a majorității parlamentare simple și fără a fi asigurate aparențele de imparțialitate și neutralitate politică a procedurii de selectare, afectează aparențele de independență a membrilor CSM și a CSM în calitate de instituție constituțională**, pentru care independența și autonomia funcțională țin de esența sa constituțională și, totodată, constituie o condiție impusă de Constituție pentru realizarea misiunii constituționale – cea de garantare a unei **autentice activități de înlăptuire a justiției**. Or, inadmisibilitatea subordonării CSM unui exponent al puterii de stat, influența politică a desemnării membrilor și a procesului decizional, asigurarea aparențelor de independență funcțională a CSM, constituie exigențe constituționale respectarea cărora fiind circumscrisă exercițiului atribuțiilor

⁶ Cauza Oleksandr Volkov v. Ucraina, §79

constituționale ale legislativului privind reglementarea procesului de formare și organizare a CSM în calitate sa de instituție constituțională independentă și de garant al independenței puterii judecătorești.

Potrivit definiției constituționale a dimensiunii „*statului de drept*”, în calitate sa de valoare constituțională fundamentală, consfințită la art. 1 alin. (3) din Constituție, principiul legalității are drept consecință obligativitatea respectării legilor, inclusiv de către forul legislativ suprem al statului, această exigență fiind impusă nu doar indivizilor sau persoanelor juridice private, ci și autorităților și instituțiilor publice. În măsura în care legalitatea vizează actele agenților publici, este important ca aceștia să acționeze în limita atribuțiilor care le-au fost acordate.⁷

În accepțiunea Curții Constituționale, conceptul de independență constituțională a puterii judecătorești comportă două aspecte: *independența funcțională și independență personală*. Independența funcțională presupune, pe de o parte, ca judecătorii să nu fie influențați de către executiv sau legislativ, iar pe de altă parte, ca instanțele judecătorești să nu fie supuse ingerințelor din partea puterii legislative, puterii executive sau justițiabililor⁸.

În acest sens, atenționăm că competența constituțională a legislativului privind reglementarea modului de organizare și funcționare a CSM nu-l exonerează de obligația constituțională de a respecta principiile constituționale de organizare, funcționare și colaborare cu puterea judecătorească în domeniul organizării și funcționării justiției. Or atât standardele internaționale în domeniul justiției, cât și Constituția, nu prescriu un model determinat de organizare și funcționare a puterii judecătorești și nici nu acordă o discreție nelimitată în acest sens legislativului. Limitele intervenției legislativului în activitatea de administrare a justiției sunt determinate de statutul constituțional al puterii judecătorești și principiile constituționale de colaborare a legislativului cu puterea judecătorească întru asigurarea aparențelor de independență a puterii judecătorești și, implicit, a CSM, și neadmiterea subordonării politice sau influențării politice a CSM și a procesului

⁷ Hotărârea Curții Constituționale nr. 22/2015

⁸ Hotărârea Curții Constituționale nr. 25/2014

decizional în CSM, atât în esență cât și în aparență, constituind totodată criterii constituționale de limitare a „discreției” legislativului.

În virtutea statutului constituțional în sensul definit la art. 134 din Constituție, Înaltei Curți îi revine rolul de garant al statutului constituțional al puterii judecătorești în cadrul raporturilor juridice constituționale de colaborare cu puterea legislativă, precum și de respectare a exigențelor constituționale de separare și colaborare a puterilor, fără drept de evaluare constituțională a „eficienței” sau „rezonabilității” modelului ales de organizare a CSM. Or, competența Curții se reduce la exercitarea controlului de constituționalitate în privința compatibilității modului de organizare a CSM principiilor constituționale de organizare a puterii judecătorești și exigențele de colaborare în raport cu puterea judecătorească, reținând statutul constituțional al puterii judecătorești și misiunea acestei puteri - **garanția realizării practice a valorilor constituționale fundamentale**, astfel încât pledăm pentru exercitarea „în ansamblu” a controlului constituționalității intervenției legislative în organizarea CSM fără a aduce atingere „discreției” legislativului în ceea ce privește stabilirea numărului de membri ai CSM, proporția dintre membrii judecători și non-judecători sau modul de constituire a CSM.

Potrivit jurisprudenței CtEDO, aplicabilă în dreptul intern prin prisma art. 4 din Constituție, conceptul de independență a tribunalului reclamă garanții constituționale și legale care să îi protejeze pe judecători împotriva presiunilor externe (*Sramek vs. Austria*), motiv pentru care modul de organizare și funcționare a CSM în calitatea sa de garant al independenței judiciare și autoadministrare judecătorească constituie, în fond, criteriul de evaluare constituțională a independenței puterii judecătorești. Or, potrivit testului unui „observator informat și dezinteresat”, aplicat de către curte în jurisprudența sa la evaluarea aparențelor de independență⁹, puterea judecătorească, independența căreia este garantată de un CSM care el însuși nu satisface aparențele de independență în raport cu politicul, nu poate fi percepută ca fiind „independentă”.

D) Procedura de desemnare a membrilor CSM

⁹ Avizul Curții Constituționale nr. 2 din 03/12/2020, §89

Respectarea aparențelor de independență, de „neafiliere politică” a membrilor CSM desemnați de către Parlament, precum și aplicarea unor garanții procedurale ce ar exclude numiri pe criterii exclusiv politice, constituie criterii constituționale de evaluare a compatibilității procedurii de desemnare a membrilor CSM cu principiile constituționale de organizare a puterii judiciare. Or, lipsa unei proceduri de desemnare și selectare a membrilor non-judecători în CSM, susceptibilă de a „excluce” inducerea unor aparențe de „politizare” a CSM, afectează „legitimitățile democratice”.

Ca atare, procedura de selectare și desemnare a membrilor CSM trebuie să facă dovada „independenței și imparțialității” membrilor non-judecători desemnați de către CSM pentru a exclude inducerea unor aparențe de politizare a CSM prin desemnarea de către Parlament a membrilor CSM pe criterii „subiective” și în cadrul unei proceduri controlate exclusiv de către o majoritate parlamentară simplă. Și este inacceptabil ca mecanismul constituțional de asigurare a echilibrului puterilor, independența relativă, sistemul de frâne balanță și contrabalanță care nu ar permite depășirea limitelor constituționale stabilite de Constituție în exercitarea atribuțiilor Legislativului să fie lipsă.

Potrivit modificărilor legislative a modului de organizare a CSM reclamate a fi neconstituționale, membrii non judecători sunt selectați de către Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului în lipsa unor criterii de selectare sau proceduri de selectare care ar exclude „promovarea” de către un organ politic a intereselor politice în cadrul acestei proceduri și/sau ar exclude riscul selectării candidaților pe criterii politice. Or, atât procedura de selectare (reținând modul de formare a Comisiei juridice), cât și procedura de numire, sunt subordonate aceluiași exponent al interesului politic - majoritatea parlamentară -, motiv pentru care suntem îndrituiți de a susține necorespunderea procedurii de selectare și desemnare a membrilor non-judecători ai CSM cu exigențele constituționale privind neadmiterea politizării CSM și influenței ei politice, asigurarea independenței funcționale a CSM și respectarea regulilor constituționale de colaborare a legislativului cu puterea judecătorească în domeniul administrării justiției.

Necesită a fi reținut că caracterul viciat al procedurii de desemnare a membrilor non judecători în raport cu principiile constituționale a fost recunoscut de Înalta Curte cu ocazia avizării modificărilor la Constituția țării, indicând la necesitatea reconfirmării mandatului membrilor CSM obținut prin Hotărârea Parlamentului nr. 53/2020. Acest lucru este justificat de interesul constituțional al asigurării „ordinii publice” și al consolidării legitimității și independenței membrilor non-judecători desemnați în CSM de către Parlament în cadrul unei proceduri contrare principiilor constituționale de organizare a puterii judecătorești.

Astfel, acordarea unui mandat de membru al CSM în cadrul unei proceduri neconstituționale de selectare și desemnare în cadrul unui CSM organizat prin înfrângerea principiilor constituționale de organizare a puterii judecătorești și a statutului constituțional al acestei puteri nu este susceptibilă de a acorda legitimitate constituțională titularului acestui mandat și/sau de a exclude aparențele de „politizare” a CSM, astfel încât drept consecință a neconstituționalității prevederilor legislative privind organizarea CSM și a procedurii de selectare și desemnare a membrilor CSM non-judecători, instituită în acest sens prin Legea nr. 193/2019, urmează a fi constatată și neconstituționalitatea Hotărârii Parlamentului nr. 53/2020 prin care au fost desemnați membrii non-judecători în componența CSM.

Astfel, Hotărârea Parlamentului nr. 53/2020 este actul prin care Parlamentul a încălcat aparențele de independență a CSM și a admis politizarea acestei autorități prin nesocotirea principiilor și garanțiilor constituționale aplicabile în privința puterii judecătorești. Iar declararea neconstituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 53/2020 constituie un remediu eficient de restabilire a ordinii constituționale.

Sergiu Litvinenco,

Veronica Roșca,

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova,

Autori ai Sesizării nr.163a din 28 octombrie 2020